

Ενίσχυση της Συνέργειας του LIFE με άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία

2η Έκθεση αναφοράς για την Δράση Α.11 – Δεκέμβριος 2017

Greek LIFE Task Force

Συνοπτική Περιγραφή

Από την έναρξη του έργου Greek Life Task Force μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2017. Κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2017 και με βάση την εγκεκριμένη πρόταση της ίδρυσης και λειτουργίας της ελληνικής ομάδας LIFE Task Force (GR LTF) υλοποιήθηκαν δράσεις συνέργειας ανάμεσα στο πρόγραμμα LIFE και σε άλλα ευρωπαϊκά και εγχώρια χρηματοδοτικά προγράμματα.

Σε συνέχεια της πρώτης περιόδου της δράσης που ξεκίνησε τον Φεβρουάριο 2017, κατά τη δεύτερη αυτή περίοδο, η GR LTF συμμετείχε σε έναν αριθμό εκδηλώσεων σε συνεργασία με τα Εθνικά Σημεία Επαφής (ΕΣΕ) προγραμμάτων συμπληρωματικών με το LIFE, όπως το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ). Ταυτόχρονα η ομάδα προσπάθησε να προσεγγίσει τον ιδιωτικό τομέα και τις επιχειρήσεις, ενώ σε άλλες δραστηριότητες συνεργάστηκε με την τοπική και περιφερειακή διοίκηση.

Κατά την επόμενη περίοδο η ομάδα θα συνεχίσει να συμμετέχει σε παρόμοιες δράσεις, διοργανώνοντας παράλληλα συναντήσεις εργασίας για την ευρύτερη προώθηση των συνεργειών των έργων LIFE. Ταυτόχρονα τα ολοκληρωμένα προγράμματα LIFE της δίνουν την ευκαιρία, μέσω της συμπληρωματικότητας των πόρων που απαιτείται, να εμβαθύνει περισσότερο αυτού του είδους οι συνέργειες.

Executive Summary

During the period January – December 2017, and on the basis of the approved proposal on the establishment and operation of the Greek LIFE Task Force (GR LTF), the team has realised a number of activities in relation to the synergies between the LIFE Programme and other European and national financing programmes.

Following the first period of the A11 action's implementation, which started in February 2017, during this second period, the GR LTF participated in a number of infodays and events in cooperation with the National Contact Points (NCPs) of programmes complementary to LIFE, such as the European programme Horizon 2020 and the European Structural and Investment Funds (ESIF). At the same time, the team has made an effort to approach the private sector and businesses, while through other activities it has also cooperated with the local and regional administration.

For the next period the team plans to continue participating in similar activities, while organizing thematic working meetings for the wider promotion of the LIFE projects. In parallel, the integrated LIFE projects give the opportunity, through their clear demand for complementarity of financial sources, to focus more on exploring such synergies.

Περιεχόμενα

Συνοπτική Περιγραφή	2
Executive Summary	3
1 Εισαγωγή.....	5
2 Υφιστάμενη Κατάσταση	6
3 Συμμετοχή της GR LTF σε δράσεις συνέργειας στο διάστημα Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2017	8
3.1 Δράσεις συνέργειας με το Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»	8
3.2 Δράσεις συνέργειας με Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)	9
3.3 Συνέργεια με δράσεις του ιδιωτικού τομέα και του τομέα των επιχειρήσεων.....	10
3.4 Άλλες δράσεις συνέργειας.....	11
3.4.1 Δράσεις συνέργειας σε σχέση με την τοπική αυτοδιοίκηση	11
3.4.2 Δράσεις συνέργειας με τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου – περίοδος 2009-2014, ενότητα «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Θαλασσίων και Εσωτερικών Υδάτων» ..	12
3.4.3 Συμμετοχή στη θεματική ομάδα εργασίας του πυλώνα #3 ‘Ποιότητα του Περιβάλλοντος’ της Στρατηγικής της ΕΕ για την περιφέρεια της Αδριατικής και του Ιονίου.....	12
3.4.4 Οδηγός Ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων για έργα αστικής προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή	13
4 Επόμενα βήματα.....	14
Παράρτημα Α - Το πρόγραμμα LIFE και Βιομηχανία.....	15
Παράρτημα Β – Οδηγός Ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή σε αστικές περιοχές	17
Παράρτημα Γ – Ενδεικτικό φωτογραφικό υλικό εκδηλώσεων	26
1 ^η Έκθεση Τεχνολογιών Περιβάλλοντος ‘Verde.Tec’, 4 Μαρτίου 2017	26
Ημερίδα ‘Οι Αγροδιατροφικές Παραδόσεις ως Πολιτιστική Κληρονομιά: Έρευνα, Διαφύλαξη, Ανάδειξη’, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 19 Μαΐου 2017	27
Σεμινάριο ‘ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ – Ευκαιρίες για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ), επιχειρηματίες και νέους’, Ελληνοισπανικό Επιμελητήριο, 28 Σεπτεμβρίου 2017	28
2 ^ο Φόρουμ της Στρατηγικής για την Αδριατική και την Περιφέρεια των Ιωαννίνων, Ιωάννινα, 10-11 Μαΐου 2017	29

1 Εισαγωγή

Το έργο LIFE 'Ίδρυση και Λειτουργία της Ελληνικής ομάδας LIFE Task Force για την περίοδο 2014-2017', με κωδικό LIFE14 CAP/GR/000003, έχει ως στόχο την ενδυνάμωση των ΕΣΕ του προγράμματος LIFE, με σκοπό την αποτελεσματικότερη συμμετοχή της Ελλάδας σε έργα LIFE και την προώθηση της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής μέσω ολοκληρωμένων έργων. Το έργο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2016, αναμένεται να διαρκέσει μέχρι και τον Απρίλιο του 2019 και περιλαμβάνει 13 δράσεις υλοποίησης.

Η δράση A.11 αναφέρεται στην ενδυνάμωση της συνέργειας ανάμεσα στο χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE και τα υπόλοιπα χρηματοδοτικά εργαλεία. Η δράση πραγματοποιείται σε 4 περιόδους:

- Περίοδος Α: Φεβρουάριος 2016 – Δεκέμβριος 2016

- Περίοδος Β: Ιανουάριος 2017 – Δεκέμβριος 2017

- Περίοδος Γ: Ιανουάριος 2018 – Αύγουστος 2018

- Περίοδος Δ: Σεπτέμβριος 2018 – Απρίλιος 2019

Στο τέλος κάθε περιόδου, παραδίδεται η έκθεση αναφοράς της προόδου της δράσης, όπου περιγράφονται οι δραστηριότητες της ομάδας GR LTF για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την 2^η Έκθεση αναφοράς για το διάστημα Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2017. Όμοια με την προηγούμενη, η έκθεση αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια, που αναφέρονται διαδοχικά στην εισαγωγή (κεφάλαιο 1), την υφιστάμενη κατάσταση (κεφάλαιο 2), τις δραστηριότητες της GR LTF στο διάστημα αναφοράς (κεφάλαιο 3) και στις δράσεις που η ομάδα σχεδιάζει να πραγματοποιήσει την επόμενη περίοδο (κεφάλαιο 4). Επιπλέον η έκθεση αναφοράς περιέχει 3 παραρτήματα που αφορούν σε άλλα παραδοτέα της δράσης κατά το διάστημα αυτό και περιλαμβάνουν:

- το φυλλάδιο «LIFE και βιομηχανία», που συντάχθηκε από την ομάδα για ενημέρωση του ιδιωτικού φορέα και των επιχειρήσεων,

- τον «Οδηγό Ευρωπαϊκών Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή σε αστικές περιοχές» που μεταφράστηκε στα ελληνικά από την ομάδα, βάσει του Παραρτήματος 1 της μελέτης *'Financing Urban adaptation to Climate Change'* που εκδόθηκε από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος τον Φεβρουάριο 2017,

- φωτογραφικό υλικό από τις εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο Β.

2 Υφιστάμενη Κατάσταση

Στην Ελλάδα, η υφιστάμενη κατάσταση ακολουθεί το Ευρωπαϊκό πρότυπο, υπό την έννοια ότι για κάθε χρηματοδοτικό εργαλείο ορίζεται το **Εθνικό Σημείο Επαφής (ΕΣΕ)** το οποίο αναλαμβάνει τη διαχείριση του συγκεκριμένου εργαλείου σε εθνικό επίπεδο. Σε σχέση με τα προγράμματα που αφορούν στο Περιβάλλον και την Κλιματική Αλλαγή, η πρώην Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων (ΕΥΣΠΕΔ) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) αποτελεί τον φορέα που έχει την συνολική εικόνα για τα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Η πρώην ΕΥΣΠΕΔ λειτουργεί επιπλέον ως η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ για το ΥΠΕΝ. Στο πλαίσιο αυτό η υπηρεσία συνέταξε τον Μάιο του 2013 τις 'Κατευθύνσεις Αναπτυξιακής Στρατηγικής στους Τομείς Πολιτικής Αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής' για την περίοδο 2014-2020, έκθεση που εν συνεχεία διαβιβάστηκε στο Υπουργείο Ανάπτυξης προς περαιτέρω χρήση. Η υπηρεσία αποτέλεσε επίσης τον Διαχειριστή του Προγράμματος «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Θαλάσσιων και Εσωτερικών Υδάτων» στο πλαίσιο της προγραμματικής ενότητας «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Θαλάσσιων και Εσωτερικών Υδάτων» που υλοποιήθηκε από πόρους του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ) περιόδου 2009 - 2014 και του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων".

Σε σχέση με τα προγράμματα Horizon2020, η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) αποτελεί τον φορέα που συντονίζει τα διάφορα ΕΣΕ ανά θεματολογία. Οι θεματικές που σχετίζονται πιο άμεσα με το Περιβάλλον και την Κλιματική Αλλαγή αφορούν στην Ενέργεια, στις Μεταφορές και στην Κλιματική Αλλαγή. Κατ' επέκταση οι σχετικοί φορείς για συνέργεια με το Πρόγραμμα LIFE είναι το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης για την θεματική 'Ασφαλής, Καθαρή και Αποδοτική Ενέργεια' και το δίκτυο Πράξη (PRAXINetworth/FORTH) για τις θεματικές:

- 'Έξυπνες, πράσινες και ολοκληρωμένες μεταφορές',
- 'Κλιματική αλλαγή, αποδοτικότητα πόρων και πρώτες ύλες' (μαζί με την ΓΓΕΤ),
- 'Επισιτιστική ασφάλεια, βιώσιμη γεωργία και δασοκομία, θαλάσσια έρευνα και ναυτιλία, βιο-οικονομία',
- 'Εργαλείο Μικρομεσαίων επιχειρήσεων'.

Σε ό,τι αφορά στη διαχείριση των υπόλοιπων θεματικά συσχετιζόμενων διαρθρωτικών ταμείων, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων είναι ο φορέας διαχείρισης του Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης καθώς και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας. Κατ' αντιστοιχία, το ΕΣΕ για το Πρόγραμμα Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Υγείας (2014-2020) είναι το Υπουργείο Υγείας.

Άλλα διακρατικά προγράμματα που ενδεχομένως να παρουσιάζουν δυνατότητες συνέργειας με το LIFE είναι τα προγράμματα Interreg καθώς και τα προγράμματα URBACT και ESPON για την εδαφική συνεργασία, των οποίων το ΕΣΕ βρίσκεται στο Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης. Το πρόγραμμα LIFE παρουσιάζει επίσης μερική συνέργεια με το διασυνοριακό πρόγραμμα ERASMUS Νέοι Επιχειρηματίες, το οποίο έχει τοπικά σημεία επαφής.

3 Συμμετοχή της GR LTF σε δράσεις συνέργειας στο διάστημα Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2017

Κατά την δεύτερη περίοδο υλοποίησης της δράσης Α.11 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος 2017) η GR LTF είχε την ευκαιρία να αξιοποιήσει και ενδυναμώσει τις επαφές που δημιουργήθηκαν την προηγούμενη χρονιά. Η φάση αυτή χαρακτηρίζεται από τις διμερείς συνεργασίες κυρίως με τα προγράμματα που άπτονται περισσότερο της θεματικής του προγράμματος LIFE, και ακολουθώντας τα βήματα που είχαν προδιαγραφεί και στην προηγούμενη αναφορά. Επίσης, η ομάδα συνεργάστηκε με φορείς από την τοπική αυτοδιοίκηση και τις περιφερειακές αρχές μέσω του δικτύου της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) αλλά και τον ιδιωτικό τομέα μέσω του δικτύου του συστήματος εμπορίας εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου και του Συμβουλίου του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) για την Βιώσιμη Ανάπτυξη.

3.1 Δράσεις συνέργειας με το Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»

Σε συνέχεια της καλής συνεργασίας που είχε δομηθεί ήδη από την πρώτη περίοδο της δράσης Α11, η GR LTF μαζί με τους φορείς του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» διοργάνωσαν και συμμετείχαν από κοινού εκδηλώσεις παρουσίασης και ενημέρωσης για τα δύο προγράμματα. Οι εκδηλώσεις αυτές καταγράφονται παρακάτω:

- «Παρουσίαση των Ευρωπαϊκών Χρηματοδοτικών Εργαλείων για την καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και το Περιβάλλον», 1^η Έκθεση Τεχνολογιών Περιβάλλοντος 'Verde.Tec', 4 Μαρτίου 2017. Στην κοινή ενότητα παρουσιάστηκαν μαζί τα δύο Ευρωπαϊκά Προγράμματα και δόθηκαν κατευθύνσεις προς το κοινό σχετικά με το στάδιο ωριμότητας της ιδέας, τις δυνατότητες χρηματοδότησης και τα διαθέσιμα εργαλεία εύρεσης πληροφοριών και περαιτέρω δικτύωσης.
- Συμμετοχή στο εργαστήριο 'Παρουσίαση ευρωπαϊκών και εγχώριων προγραμμάτων και πολιτικών που σχετίζονται με την ανάδειξη και τη χρηματοδότηση προτάσεων για την ανάδειξη των αγροδιατροφικών παραδόσεων ως αύλης πολιτιστικής κληρονομιάς' στην Ημερίδα 'Οι Αγροδιατροφικές Παραδόσεις ως Πολιτιστική Κληρονομιά: Έρευνα, Διαφύλαξη, Ανάδειξη'. Η ημερίδα διοργανώθηκε από το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στις 19 Μαΐου 2017, όπου παρουσιάστηκαν τα Ευρωπαϊκά προγράμματα «Δημιουργική Ευρώπη», ERASMUS+ και «Ορίζοντας 2020». Στο πλαίσιο της ημερίδας η ομάδα συζήτησε με τα ΕΣΕ του «Ορίζοντα 2020» καθώς και του προγράμματος ERASMUS+ πάνω σε θέματα ενδυνάμωσης της συνέργειας μέσω της συμμετοχής σε εκδηλώσεις από κοινού.
- Η GR LTF συμμετείχε στο σεμινάριο 'ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ – Ευκαιρίες για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ), επιχειρηματίες και νέους' που διοργάνωσε το Ελληνοϊσπανικό Εμπορικό

Επιμελητήριο. Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε το απόγευμα της 28ης Σεπτεμβρίου στις εγκαταστάσεις του Ινστιτούτου Θερβάντες στο Κολωνάκι, παρουσία άνω των σαράντα συμμετεχόντων με πολλούς από αυτούς να προέρχονται από τον κλάδο των ΜΜΕ. Στο πλαίσιο του σεμιναρίου παρουσιάστηκαν Ευρωπαϊκά προγράμματα και εργαλεία χρηματοδότησης, όπως το 'Ειδικό Μέσο για τις ΜΜΕ' (H2020's SME Instrument), οι τομείς προτεραιότητας του προγράμματος Ορίζοντας 2020, το πρόγραμμα LIFE για το Περιβάλλον και την Κλιματική Αλλαγή και ιδιαίτερα οι ευκαιρίες που παρουσιάζει για την ανάπτυξη και την προώθηση εμπορικά αξιοποιήσιμων λύσεων, καθώς και άλλα ευρωπαϊκά ταμεία χρηματοδότησης για νέους επιχειρηματίες και νεοσύστατες επιχειρήσεις (ευρωπαϊκό πρόγραμμα Erasmus και άλλα σχετικά προγράμματα). Στην συζήτηση που ακολούθησε, οι προσκεκλημένοι ομιλητές εστίασαν στην καταλληλότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε προγράμματος, ενώ συμμετέχοντες με προσωπική εμπειρία από αυτά μοιράστηκαν τις απόψεις και καλά παραδείγματα.

3.2 Δράσεις συνέργειας με Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)

Η ενίσχυση της συνέργειας των προγραμμάτων LIFE με τα ΕΔΕΤ αποτελεί από τους πιο βασικούς άξονες της δράσης A11 δεδομένου ότι τα προγράμματα υλοποίησης των ΕΔΕΤ αποτελούν το κατεξοχήν πεδίο εφαρμογής των καλών αποτελεσμάτων των προγραμμάτων LIFE. Η συνεργασία με τα προγράμματα ΕΔΕΤ γίνεται μέσω της επαφής με τις υπάρχουσες δομές στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, δηλαδή την επιτελική δομή ΕΣΠΑ. Καίτοι έχουν γίνει προσπάθειες επέκτασης της συνεργασίας αυτής και σε άλλα σχετικά ταμεία, όπως το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, αυτές οι απόπειρες έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα επί του παρόντος. Σχετικά με τα άμεσα σχέδια της ομάδας για ανάπτυξη αυτής της κατεύθυνσης δίνονται περισσότερες πληροφορίες στην ενότητα 4 της παρούσας αναφοράς.

Όσον αφορά τις δράσεις της GR LTF για την εξεταζόμενη περίοδο, αυτές συνοψίζονται παρακάτω:

- Διμερής συνάντηση με εκπροσώπους της διεύθυνσης τον Φεβρουάριο του 2017. Στην συνάντηση παρουσιάστηκαν οι βασικοί κανόνες λειτουργίας του ΕΣΠΑ, τόσο του τομεακού όσο και των περιφερειακών, αναλύθηκε το πρόγραμμα LIFE και συζητήθηκαν τα σημεία στα οποία το πρόγραμμα LIFE μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα για εφαρμογή προτάσεων τύπου ΕΣΠΑ. Καίριο σημείο για να επιτευχθεί αυτό αποτελεί η επιτυχημένη προώθηση των αποτελεσμάτων προγραμμάτων LIFE στους διαχειριστές των ΕΣΠΑ (πέραν της επιτελικής δομής, των περιφερειακών αρχών).

- Παροχή παραδειγμάτων και αποτελεσμάτων προγραμμάτων LIFE σχετικών με τη διάβρωση των ακτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε απάντηση ερωτήματος που ελήφθη από την επιτελική δομή ΕΣΠΑ την άνοιξη 2017.
- Πρόσκληση και ενεργός συμμετοχή εκπροσώπων της επιτελικής δομής ΕΣΠΑ στα σεμινάρια συγγραφής που διοργάνωσε η GR LTF τον Μάιο του 2017. Οι εκπρόσωποι συζήτησαν με το κοινό και εκδήλωσαν το ενδιαφέρον τους για ενημέρωση από τα ίδια τα προγράμματα σχετικά με τα αποτελέσματά αυτών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε μεγάλη κλίμακα.
- Τέλος, ειδική κατηγορία δράσεων αποτελεί η στενή συνεργασία με την επιτελική δομή ΕΣΠΑ και τις Περιφερειακές αρχές στο πλαίσιο συγγραφής των δύο προτάσεων των Ολοκληρωμένων προγραμμάτων LIFE που κατατέθηκαν από την Ελλάδα την περίοδο αυτή. Τα προγράμματα αυτά αφορούν στον τομέα της Φύσης και Βιοποικιλότητας και της Δράσης για το Κλίμα και αναφέρονται σε συμπληρωματικούς πόρους που προέρχονται κυρίως από τα προγράμματα ΕΣΠΑ και συγκεκριμένα από το τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 'Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη' και από τους θεματικούς στόχους #5 'Πρώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνου' και #6 'Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων' των περιφερειακών προγραμμάτων, καθώς και τις επενδυτικές προτεραιότητες 6d και 6iii 'Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προώθηση των υπηρεσιών οικοσυστήματος, μεταξύ άλλων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών' του ΥΜΕΠΕΡΑΑ. Οι διαχειριστικές αρχές παρείχαν τις απαραίτητες πληροφορίες και συμφώνησαν να ακολουθήσουν τις κατευθυντήριες που ορίζουν τα ολοκληρωμένα προγράμματα. Σημειώνεται ότι το πρόγραμμα Φύσης και Βιοποικιλότητας εγκρίθηκε προς χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ξεκίνησε τον Δεκέμβριο 2017 και η στενή αυτή συνεργασία ανάμεσα στα δύο προγράμματα αναμένεται να υλοποιηθεί με σαφή βήματα στα επόμενα χρόνια.

3.3 Συνέργεια με δράσεις του ιδιωτικού τομέα και του τομέα των επιχειρήσεων

Κατά τη δεύτερη περίοδο της δράσης Α.11, και πέραν της συνέργειας με κοινοτικά ή εθνικά προγράμματα, η GR LTF ήρθε σε επαφή και με φορείς του ιδιωτικού τομέα διερευνώντας συνέργειες ανάμεσα στο πρόγραμμα LIFE και στις πρωτοβουλίες κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων. Σε αυτήν την κατηγορία δράσεων υπάγεται η συνεργασία με το Συμβούλιο για την Βιώσιμη Ανάπτυξη του ΣΕΒ.

Συγκεκριμένα, η ομάδα συμμετείχε στο Συνέδριο για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης που διοργανώθηκε από τον ΣΕΒ στις 2 Μαρτίου 2017, και εν συνεχεία, συναντήθηκε με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου τον Απρίλιο προκειμένου να αναζητήσει τρόπους διάχυσης της πληροφορίας για το πρόγραμμα LIFE, τονίζοντας την συνοχή με τους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους των επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό η ομάδα συνέταξε το ενημερωτικό φυλλάδιο «LIFE και Βιομηχανία» το

οποίο εμπειρείχε πληροφορίες και παραδείγματα έργων LIFE. Η GR LTF μοιράστηκε το ενημερωτικό φυλλάδιο με τον οργανισμό με στόχο να σταλεί στα μέλη του συμβουλίου (βλέπε Παράρτημα Α), μαζί με πληροφορίες σχετικά με τις ημερίδες και τα σεμινάρια συγγραφής που διοργανώνονταν από την ομάδα την ίδια περίοδο.

Σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα αξίζει να αναφερθεί και η συνέργεια με το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ), ιδιαίτερα για το υποπρόγραμμα «Δράση για το Κλίμα». Την εξεταζόμενη περίοδο η βασική σχετική δραστηριότητα ήταν η αποστολή ενημερωτικών ηλεκτρονικών μνημάτων στους υπεύθυνους επικοινωνίας των βιομηχανιών ΣΕΔΕ που δραστηριοποιούνται στις περιφέρειες όπου πραγματοποιούνται ημερίδες για το πρόγραμμα LIFE και σεμινάρια συγγραφής.

3.4 Άλλες δράσεις συνέργειας

3.4.1 Δράσεις συνέργειας σε σχέση με την τοπική αυτοδιοίκηση

Η συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση την εξεταζόμενη περίοδο πραγματοποιήθηκαν τόσο σε συνεργασία με την ΕΕΤΑΑ όσο και από δράσεις της ίδιας της GR LTF. Χαρακτηριστικό είναι ότι η επιτυχία της ενημέρωσης σε δήμους και περιφέρειες κατά τη διεξαγωγή των τοπικών εκδηλώσεων που διοργάνωσε η GR LTF αποτυπώνεται από το μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων από την τοπική/περιφερειακή διοίκηση (86 άτομα ή 19% επί του συνόλου). Σε όλα τα σεμινάρια τονίστηκε από την ομάδα η σημασία της χρήσης του προγράμματος LIFE σε συνδυασμό με κάποιο άλλο αλληλοσυμπληρωμένο κοινοτικό ή εθνικό πρόγραμμα προκειμένου να επιτευχθεί η λύση του περιβαλλοντικού/κλιματικού προβλήματος, ενώ στο εκπαιδευτικό μέρος του σεμιναρίου δόθηκαν πληροφορίες για τη χρήση των εφαρμογών που σχετίζονται με τα συναφή τρέχοντα προγράμματα του «Ορίζοντα 2020». Ιδιαίτερα για τον υποπρόγραμμα «Δράση για το Κλίμα» τονίστηκε ιδιαίτερα η συνέργεια του προγράμματος με το «Σύμφωνο των Δημάρχων», το οποίο πολλοί δήμοι της χώρας έχουν ήδη υπογράψει.

Η GR LTF, σε συνεργασία με την ΕΕΤΑΑ και το γραφείο «Δημιουργική Ευρώπη», συμμετείχε επίσης στην ημερίδα «Ελευσίνα και Ευρωπαϊκά Ανταγωνιστικά Προγράμματα» που διεξήχθη τον Απρίλιο 2017. Στο πλαίσιο της ημερίδας πραγματοποιήθηκαν διμερείς συναντήσεις με τους εκπροσώπους του δήμου Ελευσίνας, η οποία αποτελεί και Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2021, με στόχο να συζητηθούν ποια από τα ανταγωνιστικά προγράμματα είναι κατάλληλα για την καλύτερη προετοιμασία της πόλης.

Τέλος, στο πλαίσιο της υποβολής του ολοκληρωμένου προγράμματος LIFE στον τομέα της προσαρμογής της κλιματικής αλλαγής, η GR LTF συνεργάζεται στενά με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και τους πέντε δήμους που πρόκειται να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα. Με βάση τις συζητήσεις και τις πληροφορίες που έδωσε το προσωπικό της τοπικής αυτοδιοίκησης, μέσω ειδικά διαμορφωμένων ερωτηματολογίων, άρχισαν να σχεδιάζονται οι πιλοτικές δράσεις εκείνες που θα εξυπηρετήσουν καλύτερα τα Σχέδια

Βιώσιμης Ενέργειας και Δράσης για το Κλίμα που υπέβαλλαν οι δήμοι στο σύμφωνο των δημάρχων. Η δράση αυτή θα συνεχιστεί και στην επόμενη φάση, εξυπηρετώντας την υποβολή της συνολικής πρότασης τον Απρίλιο του 2018.

3.4.2 Δράσεις συνέργειας με τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου – περίοδος 2009-2014, ενότητα «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Θαλασσίων και Εσωτερικών Υδάτων»

Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) δημιουργήθηκε το 1994 από την ένωση των τριών χωρών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία, στο εξής Δότριες Χώρες) μέσω ειδικής συμφωνίας συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για την περίοδο 2009-2014 οι τρεις (3) Δότριες Χώρες δημιούργησαν χρηματοδοτικό μηχανισμό για την περίοδο 2009-2014 (ΧΜ ΕΟΧ 2009-2014), ο οποίος αποτελεί εργαλείο χρηματοδοτικής ενίσχυσης, για έργα σε συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας, μέσω προγραμμάτων σε 16 δικαιούχες χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων του ΥΠΕΝ (ΕΥΣΠΕΔ) έχει οριστεί Διαχειριστής του Προγράμματος «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Θαλάσσιων και Εσωτερικών Υδάτων».

Λόγω της έντονης συνάφειας του προγράμματος με το πρόγραμμα LIFE, η GR LTF συμμετείχε στην συνάντηση εργασίας που διοργανώθηκε από την υπηρεσία στις 29 και 30 Ιουνίου 2017. Συγκεκριμένα, η ομάδα είχε ενεργό ρόλο στην θεματική ενότητα «Θεσμικά ζητήματα – Πηγές Χρηματοδότησης» κατά την οποία αρχικά παρουσιάστηκε το πρόγραμμα LIFE, καθώς και τα προγράμματα ΕΣΠΑ και INTERREG, και συζητήθηκαν εκτενώς για κάθε ένα από τα υλοποιημένα έργα του προγράμματος οι δυνατότητες χρηματοδότησης μέσω των προγραμμάτων αυτών. Η GR LTF συμμετείχε επίσης και στην τελική Ημερίδα δημοσιότητας του προγράμματος που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο 2017. Κατά την ημερίδα αυτή διερευνήθηκαν πιθανές συνέργειες και χρήσεις των αποτελεσμάτων των εν λόγω έργων του ΕΟΧ εν όψει του εγκεκριμένου ολοκληρωμένου προγράμματος LIFE Φύσης και Βιοποικιλότητας στο προσεχές διάστημα.

3.4.3 Συμμετοχή στη θεματική ομάδα εργασίας του πυλώνα #3 'Ποιότητα του Περιβάλλοντος' της Στρατηγικής της ΕΕ για την περιφέρεια της Αδριατικής και του Ιονίου

Η Στρατηγική της ΕΕ για την περιφέρεια της Αδριατικής και του Ιονίου (EUSAIR) αφορά στην περιοχή που καλύπτεται από οκτώ χώρες: τέσσερα Κράτη Μέλη της ΕΕ (Κροατία, Ελλάδα, Ιταλία και Σλοβενία) και τέσσερις χώρες εκτός ΕΕ (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο και Σερβία). Η EUSAIR παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2014 και προτείνει τέσσερις θεματικούς πυλώνες, εκ των οποίων ο τρίτος αφορά στην Ποιότητα του Περιβάλλοντος της περιοχής. Η εστίαση του θεματικού πυρήνα αφορά στα εξής τρία θέματα:

1. Θαλάσσιο Περιβάλλον
2. Ρύπανση της θάλασσας

3. Διακρατικοί χερσαίοι οικότοποι και βιοποικιλότητα

Οι βασικοί πόροι για τα έργα που εμπίπτουν στη Στρατηγική προέρχονται από τα ΕΔΕΤ για την περίοδο 2014-2020, καθώς και από τον Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ) για χώρες εκτός ΕΕ. Ταυτόχρονα, και ειδικά στον θεματικό πυλώνα 3, το Πρόγραμμα LIFE μπορεί επίσης να χρηματοδοτήσει έργα που στοχεύουν στην κατεύθυνση των προτεραιοτήτων που θέτει η Στρατηγική.

Από τον Νοέμβριο 2016, η ομάδα GR LTF συμμετέχει στην ομάδα εργασίας του θεματικού άξονα 3. Κατά την τρέχουσα φάση, η ομάδα εργασίας επικεντρώνεται στην ένταξη ώριμων έργων LIFE στα έργα που υποστηρίζουν την εφαρμογή της EUSAIR. Η ομάδα συμμετείχε στο 2^ο Φόρουμ της Στρατηγικής για την Αδριατική και την Περιφέρεια των Ιωαννίνων που πραγματοποιήθηκε στα Ιωάννινα στις 10 και 11 Μαΐου 2017, ενημερώθηκε επί των τελευταίων εξελίξεων και προώθησε τη γνώση αυτή σε υποβάλλοντες αντίστοιχα έργα LIFE το 2017, όποτε αυτό ήταν σχετικό.

3.4.4 Οδηγός Ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων για έργα αστικής προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή

Μία από τις σχετικές δραστηριότητες για την εξεταζόμενη περίοδο είναι η δημιουργία ενός οδηγού για τα Ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα που σχετίζονται κυρίως με την προσαρμογή των πόλεων στην κλιματική αλλαγή. Ο οδηγός βασίστηκε στο Παράρτημα 1 της μελέτης ' Financing Urban adaptation to Climate Change' που εκδόθηκε από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (European Environment Agency - EEA) τον Φεβρουάριο 2017 με κωδικό EEA Report No 2/2017 (<https://www.eea.europa.eu/publications/financing-urban-adaptation-to-climate-change>). Η Ελληνική Task Force για το Πρόγραμμα LIFE (GR LTF) μετέφρασε το κείμενο και, όπου ήταν δυνατό, εξειδίκευσε τους συνδέσμους με τους αντίστοιχους που ισχύουν για την Ελλάδα. Τα προγράμματα αναφέρονται κυρίως στις χρηματοδοτήσεις για έργα αστικής προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, αλλά σε πολλές περιπτώσεις ισχύει η αντιστοιχία και για έργα του υπό-προγράμματος Περιβάλλον. Με τον οδηγό παρέχεται υποστηρικτικά στους πιθανούς υποβάλλοντες προτάσεων με στόχο να ξεκαθαριστούν οι διαφορές και να διευκρινιστεί η καταλληλότητα κάθε προγράμματος.

Ο οδηγός παρέχεται στο Παράρτημα Β.

4 Επόμενα βήματα

Κατά την επόμενη φάση, αναμένεται να συνεχιστούν οι δραστηριότητες και οι συνεργασίες που περιγράφηκαν πιο πάνω, στις εξής βασικές δράσεις:

- **Δράση 1 – Συμμετοχή σε εκδηλώσεις σε συνεργασία με φορείς συμπληρωματικών προγραμμάτων:** Η παρούσα δράση αποτελεί συνέχεια των δράσεων συνέργειας που ήδη λαμβάνουν χώρα και αφορούν στην από κοινού διοργάνωση εκδηλώσεων ή στην συμμετοχή σε εκδηλώσεις άλλων φορέων κοινοτικών και εθνικών προγραμμάτων που παρουσιάζουν συνέργεια με το LIFE.
- **Δράση 2 – Διεξαγωγή θεματικών συναντήσεων εργασίας με εκπροσώπους από άλλα προγράμματα για την προώθηση της συνέργειας των προγραμμάτων LIFE με αυτά:** Οι θεματικές συναντήσεις εργασίας αποσκοπούν στην ενημέρωση των αρμόδιων φορέων σχετικά με τα αποτελέσματα προγραμμάτων LIFE σε μία θεματολογική ενότητα με στόχο αυτά να μπορέσουν να αξιοποιηθούν σε συμπληρωματικά προγράμματα όπως τα προγράμματα έρευνας του Ορίζοντα 2020 και τα προγράμματα των ΕΔΕΤ. Για την επόμενη περίοδο σχεδιάζεται να πραγματοποιηθεί η πρώτη αυτή θεματική συνάντηση εργασίας, σε συνδυασμό με τη δράση C2 του έργου της GR LTF, με θέμα «LIFE και Αγροτική Ανάπτυξη».
- **Δράση 3 – Συνέργεια με συμπληρωματικά έργα στους τομείς του περιβάλλοντος, της φύσης και της βιοποικιλότητας και της δράσης για το κλίμα στο πλαίσιο υποβολής και υλοποίησης ολοκληρωμένων προγραμμάτων LIFE:** Η υποβολή και υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων LIFE αποτελεί ιδανικό πεδίο εύρεσης και προώθησης συνεργειών. Στο πλαίσιο του έργου της GR LTF η ομάδα υποστηρίζει την υποβολή των προτάσεων καθώς και την υλοποίησή τους όταν αυτές εγκριθούν μέσω της συμμετοχής του Πράσινου Ταμείου σε αυτές. Με αυτόν τον τρόπο διερευνά και προωθεί ιδιαίτερες τις συνέργειες με θεματολογικά συναφή έργα άλλων προγραμμάτων προς τους κοινούς περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους. Σημειώνεται ότι την επόμενη περίοδο οι δραστηριότητες αυτές αφορούν τόσο στην υλοποίηση του εγκεκριμένου προγράμματος Φύσης και Βιοποικιλότητας, στην υποβολή της πρότασης για την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή τον Απρίλιο του 2017 αλλά και την προετοιμασία του εδάφους για την υποβολή πρότασης στον τομέα του Περιβάλλοντος το 2018.

Παράρτημα Α - Το πρόγραμμα LIFE και Βιομηχανία

LIFE και Βιομηχανία

Το πρόγραμμα LIFE αποτελεί το χρηματοδοτικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Κλιματική Αλλαγή από το 1992. Στόχος του LIFE είναι να συμβάλει στην εφαρμογή, τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής και νομοθεσίας, μέσω της συγχρηματοδότησης έργων με προστιθέμενη αξία για την Ευρώπη.

Την περίοδο 2014-2020 το LIFE δομείται σε δύο υπό-προγράμματα: 'Περιβάλλον' με προϋπολογισμό 2,59 δις ευρώ, και 'Δράση για το Κλίμα', που δημιουργήθηκε την τρέχουσα περίοδο, κι έχει προϋπολογισμό 0,86 δις ευρώ. Και στα δύο υπό-προγράμματα υπάρχουν δυνατότητες χρηματοδότησης για έργα που αφορούν κι εφαρμόζονται σε βιομηχανίες κι έχουν ως στόχο την ανάπτυξη νέων και καινοτόμων, αλλά και την βελτίωση υφιστάμενων, διεργασιών με περιβαλλοντικά/κλιματικά κι εν δυνάμει, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Η συνήθης θεματολογία έργων στα οποία συμμετέχουν βιομηχανίες αφορά σε ανάκτηση υλικών, εξοικονόμηση ενέργειας, μείωση αερίων του θερμοκηπίου και της ρύπανσης, περιορισμό της τοξικότητας κλπ.

Παρακάτω αναφέρονται κάποια ενδεικτικά έργα LIFE αυτού του είδους:

LIFEPOSITIVEMgOFGD - New desulfurization technology for SO_x reduction with positive net environmental impact based on MgO reagents ([LIFE15 ENV/GR/000338](#))

Το LIFEPOSITIVEMgOFGD αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας καινοτόμου διεργασίας μείωσης των αερίων ρύπων στις εγκαταστάσεις της Ελληνικοί Λευκόλιθοι στη Γερακινή όπου χρησιμοποιούνται καύσιμα υψηλού θείου στους κλιβάνους της.

Ιστότοπος έργου: <http://www.betterlife-withmgo.eu/el/>

Free Life Pickling - HF - Free electrolytic pickling system for stainless steel tubes ([LIFE13 ENV/IT/000440](#))

Το έργο HFree Life Pickling στοχεύει στην ανάπτυξη μιας νέας διαδικασίας ηλεκτρολυτικού καθαρισμού για διπλούς και ειδικούς σωλήνες από ανοξείδωτο χάλυβα, συγκολλημένους και χωρίς συγκόλληση. Η διαδικασία πρέπει να είναι συγκρίσιμη στις εκροές με τον υπάρχοντα χημικό καθαρισμό, αλλά δεν πρέπει επίσης να απαιτεί HF ή άλλα οξέα και άλλες τοξικές ή επιβλαβείς ουσίες. Θα μειώσει επίσης τον χρόνο επεξεργασίας.

Ιστότοπος έργου: <http://www.hfreelifepickling.eu/?lang=en>

SOLID LIFE - Solidia low CO₂ cement: from cement production to precast industry ([LIFE15 CCM/FR/000116](#))

Το έργο SOLID LIFE στοχεύει να επιδείξει την δυνατότητα παραγωγής τσιμέντου και προϊόντων σκυροδέματος με χαμηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε βιομηχανική κλίμακα σε υφιστάμενες εγκαταστάσεις. Τα νέα προϊόντα θα έχουν αντίστοιχο κόστος, αυξημένη απόδοση και κατά 70% μειωμένες

εκπομπές CO₂ σε σχέση με το συμβατικό τσιμέντο Portland που παράγεται στις υφιστάμενες βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

Ιστότοπος έργου: <http://www.solidlife.eu/>

LIFE OPTIMELT - Demonstration of thermochemical reforming of natural gas for reducing GHG emissions in Energy Intensive Industries ([LIFE15 CCM/NL/000121](#))

Στο πλαίσιο του έργου LIFE OPTIMELT θα πραγματοποιηθεί η πρώτη επίδειξη σε φυσική κλίμακα της καινοτόμου ιδέας της ανάκτησης της θερμότητας από απόβλητα. Η τεχνολογία, η οποία ονομάζεται OPTIMELT, χρησιμοποιεί την ενδοθερμική αντίδραση του φυσικού αερίου με τον ατμό/CO₂ των καυσαερίων για να ανακτήσει ακόμα περισσότερη θερμότητα σε σχέση με το τι ήταν δυνατό μέχρι τώρα σε διεργασίες υψηλών θερμοκρασιών. Η τεχνολογία χρησιμοποιείται επιπρόσθετα σε υφιστάμενους κλιβάνους καυσίμου/οξυγόνου, καθιστώντας την επιλογή αυτή πιο περιβαλλοντικά φιλική και οικονομικά αποδοτική (20% μείωση στην κατανάλωση καυσίμου και οξυγόνου). Η επίδειξη θα πραγματοποιηθεί σε έναν κλίβανο που παράγει 105 τόνους εγχώριου γυαλιού ανά ημέρα.

Ιστότοπος έργου: <http://www.lifeoptimelt.com/>

Παράρτημα Β – Οδηγός Ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή σε αστικές περιοχές

Ευκαιρίες χρηματοδότησης σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο για έργα Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή στις πόλεις

Μη εξαντλητική λίστα

Εισαγωγή

Η παρούσα λίστα Ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων έχει βασιστεί στο Παράρτημα 1 της μελέτης 'Financing Urban adaptation to Climate Change' που εκδόθηκε από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (European Environment Agency - EEA) τον Φεβρουάριο 2017 με κωδικό EEA Report No 2/2017 (<https://www.eea.europa.eu/publications/financing-urban-adaptation-to-climate-change>). Η Ελληνική Task Force για το Πρόγραμμα LIFE (GR LTF) μετέφρασε το κείμενο και, όπου ήταν δυνατό, εξειδίκευσε τους συνδέσμους με τους αντίστοιχους που ισχύουν για την Ελλάδα. Τα προγράμματα αναφέρονται κυρίως στις χρηματοδοτήσεις για έργα αστικής προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, αλλά σε πολλές περιπτώσεις ισχύει η αντιστοιχία και για έργα του υπό-προγράμματος Περιβάλλον.

Η GR LTF δεν ευθύνεται για την ανανέωση του περιεχομένου των συνδέσμων.

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ/ERDF)	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ	<ul style="list-style-type: none">- Εφαρμογή μέτρων προσαρμογής- Ανάπτυξη στρατηγικών προσαρμογής- Ανάπτυξη δικτύων και κλαδικών ομάδων- Οικοδόμηση δυναμικού	Εξαρτάται από την συμφωνία στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Κυμαίνεται μεταξύ 50 και 85%.	http://ec.europa.eu/regional_policy/el/funding/erdf/ Διαχειριστικές αρχές:

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
		<p>Δράση για το Κλίμα:</p> <p>https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/02-climate_mainstreaming_fact_sheet-erdf_en.pdf</p> <p>https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/04-climate_mainstreaming_fact_sheet-etc_en.pdf</p>		http://ec.europa.eu/regional_policy/el/atlas/managing-authorities/
Ταμείο Συνοχής (Cohesion Fund)	Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία	<ul style="list-style-type: none"> - Υλοποίηση έργων μεγάλης κλίμακας - Έργα μεταφοράς τεχνολογίας σε περιφερειακό επίπεδο - Οικοδόμηση δυναμικού <p>Δράση για το Κλίμα:</p> <p>https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/09-climate_assessment_fact_sheet-erdf_cf_en.pdf</p>	Έως 85%	<p>http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/el/funding/cohesion-fund/</p> <p>Διαχειριστικές αρχές:</p> <p>http://ec.europa.eu/regional_policy/el/atlas/managing-authorities/</p>
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (European)	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ	<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις κατάρτισης & εκπαίδευσης - Υπηρεσίες συμβουλευτικής - Διαμοιρασμός γνώσης 	Έως 100%	<p>http://ec.europa.eu/esf/home.jsp</p> <p>http://ec.europa.eu/regional_policy/el/funding/social-fund/</p>

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
Social Fund)		<ul style="list-style-type: none"> - Στρατηγική ανάπτυξη - Εκστρατείες ευαισθητοποίησης <p>Δράση για το Κλίμα: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/11-climate_assessment_fact_sheet-esf_en.pdf</p>		<p>Διαχειριστικές αρχές: http://ec.europa.eu/regional_policy/el/atlas/managing-authorities/</p>
INTERREG 15 Περιφερειακά Προγράμματα και Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ, Νορβηγία και Ελβετία Ανάλογα με το Περιφερειακό Πρόγραμμα	<ul style="list-style-type: none"> - Υλοποίηση μέτρων και έργων συνεργασίας - Ανάπτυξη δικτύων <p>http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial</p>	Κυμαίνεται από 50 σε 85% ανάλογα με τη χώρα	<p>http://www.interreg.gr/el/</p> <p>http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/contact-funding/</p>
URBACT	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ, Νορβηγία και Ελβετία	<ul style="list-style-type: none"> - Διευκόλυνση διακρατικής συνεργασίας - Ανταλλαγή καλών πρακτικών και διάχυση - Οικοδόμηση δυναμικού <p>http://urbact.eu/environment</p>	Για τα 28 Κράτη Μέλη: 70-85% (ανάλογα με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)	<p>http://urbact.eu/faq</p> <p>URBACT σε Ελλάδα και Κύπρο: http://urbact.eu/urbact-in-greece-cyprus</p>

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
			Για Νορβηγία και Ελβετία: Συγχρηματοδότηση έως 50% ανάλογα με τα εθνικά ταμεία Νορβηγίας και Ελβετίας	
LIFE	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ	<ul style="list-style-type: none"> - Υλοποίηση μέτρων και έργων προσαρμογής στην ΚΑ - Ευαισθητοποίηση - Εφαρμογή Ολοκληρωμένων έργων σε μεγάλη εδαφική κλίμακα - Λειτουργικές επιχορηγήσεις για ΜΚΟ <p>Περιβάλλον: http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2017/#env</p> <p>Φύση και Βιοποικιλότητα: http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2017/#nat</p> <p>Δράση για το Κλίμα: http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life</p>	2014-2017: 60% 2018-2020: 55%	<p>Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας: http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=468&language=el-GR</p> <p>Ελληνική Task Force για το Πρόγραμμα LIFE (Πράσινο Ταμείο): http://www.lifetaskforce.gr/el/%CF%84%CE%BF-%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%BF/%CE%BF%CE%BC%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%85/</p>

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
		2017/mitigation		
Χρηματ/κός Μηχανισμός Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (EOX/EEA grants)	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ, Νορβηγία και Ελβετία	<ul style="list-style-type: none"> - Ανταλλαγή πληροφοριών - Υλοποίηση μέτρων και έργων - Ανάπτυξη στρατηγικών και σχεδίων http://www.eysped.gr/el/Pages/eea.aspx	Εξαρτάται από την Εταιρική συμφωνία. Συνήθως 85-100%.	http://eeagrants.org/How-to-apply <i>Στην Ελλάδα εφαρμόστηκαν έργα στο Πρόγραμμα 'Ολοκληρωμένη Διαχείριση Θαλάσσιων και Εσωτερικών Υδάτων' στον ΧΜ ΕΟΧ 2009-2014.</i>
Ορίζοντας 2020 (H2020)	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ και ορισμένες χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΕ	<ul style="list-style-type: none"> - Έργα έρευνας Περιβάλλον και Δράση για το Κλίμα http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/area/environment-climate-action Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή: https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/fighting-and-adapting-climate-change-1	Έως και 100% του επιλέξιμου κόστους	https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/how-get-funding Εθνικά Σημεία Επαφής: http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/support/national_contact_points.html
Αστικές Καινοτόμες	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ	<ul style="list-style-type: none"> - Δοκιμαστική εφαρμογή καινοτόμων λύσεων μέσω της υλοποίησης μέτρων και 	Τα έργα λαμβάνουν συγχρηματοδότηση	http://www.uia-initiative.eu/en/get-involved-project/guidance

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
Δράσεις (Urban Innovative Actions)	(πόλεις άνω των 50 000 κατοίκων)	<p>έργων</p> <ul style="list-style-type: none"> - Διαμοιρασμός γνώσης και εμπειρίας <p>http://www.uia-initiative.eu/en/initiative/12-topics-better-urban-environment</p>	ΕΤΠΑ κατά 80% του επιλέξιμου κόστους	
JPI Αστική Ευρώπη (JPI Urban Europe)	Αυστρία, Βέλγιο, Κύπρος, Δανία, Γαλλία, Φινλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Ολλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία, Τουρκία, Μεγάλη Βρετανία	<ul style="list-style-type: none"> - Από κοινού έρευνα - Από κοινού υλοποίηση προγραμμάτων <p>http://jpi-urbaneurope.eu/projects/introduction-test</p>	<p>Ανάλογα με τη χώρα</p> <p><i>Η Ελλάδα δεν συμμετέχει στο πρόγραμμα.</i></p>	http://jpi-urbaneurope.eu/calls/ensuf-call/
Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ/ΕΙΒ)	28 Κράτη μέλη της ΕΕ, χώρες Ευρωπαϊκής Ζώνης	<ul style="list-style-type: none"> - Υλοποίηση μέτρων και έργων <p>Δράση για το Κλίμα και Περιβάλλον:</p>	Τραπεζικά δάνεια	http://www.eib.org/products/clients.htm

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
	Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕFTA), χώρες υποψήφιες για ένταξη στην ΕΕ	http://www.eib.org/projects/priorities/climate-and-environment/index.htm		
ΕΤΕπ Μηχανισμός Χρηματοδότησης Φυσικού Κεφαλαίου (ΜΧΦΚ/NCFF)	28 Κράτη μέλη της ΕΕ	<ul style="list-style-type: none"> - Εφαρμογή μέτρων και έργων - Πληρωμές για οικοσυστημικές υπηρεσίες - Υποστήριξη σε επιχειρήσεις προσαρμογής http://www.eib.org/products/blending/ncff/index.htm http://ec.europa.eu/environment/life/funding/financial_instruments/ncff.htm	Τραπεζικά δάνεια και τεχνική υποστήριξη μέσω του προγράμματος LIFE	http://www.eib.org/attachments/documents/ncff_terms_eligibility_en.pdf
Ετεπ JESSICA: Κοινή Ευρωπαϊκή Υποστήριξη για βιώσιμες επενδύσεις σε αστικές περιοχές	28 Κράτη Μέλη της ΕΕ	<ul style="list-style-type: none"> - Υλοποίηση έργων που εμπίπτουν στα 'ολοκληρωμένα και βιώσιμα σχέδια αστικής ανάπτυξης' - Χώροι γραφείων για ΜΜΕ, τεχνολογία πληροφοριών και/ή Έρευνα&Τεχνολογία http://www.eib.org/products/blending/jessica/faq	Επενδυτικό μέσο με υποστήριξη από το ΕΤΠΑ	http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/special-support-instruments/jessica/legislation/#2

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
		/index.htm		
Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ/EBRD)	Αλβανία, Λευκορωσία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Κόσοβο, Λετονία, Λιθουανία, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία των Σκοπίων, Μολδαβία, Μοντενέγρο, Πολωνία, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τουρκία,	<p>- Εφαρμογή έργων μεγάλης κλίμακας</p> <p>Δράση για το Κλίμα:</p> <p>http://ebrd.com/what-we-do/sectors-and-topics/sustainable-resources/climate-change-adaptation.html</p>	Τραπεζικά δάνεια	http://www.ebrd.com/contacts.html

Ευρωπαϊκό Ταμείο	Χώρες εφαρμογής	Τι χρηματοδοτείται;	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Περισσότερες πληροφορίες
	Ουκρανία			

Παράρτημα Γ – Ενδεικτικό φωτογραφικό υλικό εκδηλώσεων

1^η Έκθεση Τεχνολογιών Περιβάλλοντος 'Verde.Tec', 4 Μαρτίου 2017

Ημερίδα 'Οι Αγροδιατροφικές Παραδόσεις ως Πολιτιστική Κληρονομιά: Έρευνα, Διαφύλαξη, Ανάδειξη', Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 19 Μαΐου 2017

Σεμινάριο 'ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ – Ευκαιρίες για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ), επιχειρηματίες και νέους', Ελληνοισπανικό Επιμελητήριο, 28 Σεπτεμβρίου 2017

2^ο Φόρουμ της Στρατηγικής για την Αδριατική και την Περιφέρεια των Ιωαννίνων,
Ιωάννινα, 10-11 Μαΐου 2017

